

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi annetun asetuksen (EU) 2021/1119 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi annetun asetuksen (EU) 2021/1119 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki) (U 37/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Jaakko Nippala, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Laura Aho, ympäristöministeriö
- tutkimusprofessori Heikki Lehtonen, Luonnonvarakeskus
- ilmastopaneelin jäsen Kati Koponen, Suomen ilmastopaneeli
- energia-asiantuntija Anssi Kainulainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Ilmatieteen laitos
- Suomen ympäristökeskus
- Sahateollisuus ry
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Pääasiallinen sisältö

Komissio ehdottaa ilmastolain muutosehdotuksessa nykyisten, vuoden 2040 ilmastotavoitetta koskevan ehdotuksen antamisen aikataulua ja prosessia käsittelevien artiklojen 3, 4 ja 5 korvaamista uusilla artikloilla.

Komissio ehdottaa, että asetukseen sisällytettäisiin unionin laajuinen 90 prosentin nettopäästövähennystavoite vuodelle 2040 verrattuna vuoden 1990 tasoon. Tavoite kattaisi sekä kasvihuonekaasupäästöt että luonnolliset ja tekniset poistumat.

Ehdotuksen mukaan asetukseen sisällytettäisiin kehoitus komissiolle pyrkiä tehostamaan mahdollistavan toimintaympäristön toimeenpanoa, jotta voidaan varmistaa tuki EU:n ilmastotavoitteiden edellyttämälle siirtymälle.

Lisäksi komissio ehdottaa, että eurooppalaiseen ilmastolakiin sisällytettäisiin myöhemmin annettavien ilmasto- ja energiasäädösten valmistelua ohjaava kehikko. Kehikon pääelementtejä olisivat alla oleva 18 kohdan lista seikoista, jotka komission tulisi huomioida asianmukaisesti säädösehdotuksissa, jotka se antaa ehdotetun 90 prosentin nettopäästövähennystavoitteen toimeenpanemiseksi:

– a) rajattu osa 2040 ilmastotavoitteesta olisi mahdollista kattaa käyttämällä Pariisin sopimuksen 6 artiklan ¹ mukaisia, korkealaatuisia kansainvälisiä ilmastoyksiköitä, eli kolmansissa maissa toteutettavia hillintätoimia siten, että niiden käyttö tukisi sekä EU:n että kolmansien maiden Pariisin sopimuksen mukaisia päästövähennyspolkuja, joilla globaali lämpötilan nousu pidetään selvästi alle 2 °C:n ja edistetään 1,5 °C:n mukaisia toimia. Yksiköiden käyttö olisi mahdollista vuodesta 2036 alkaen ja määrä voisi vastata kolmea prosenttia EU:n vuoden 1990 nettopäästöistä. Ehdotuksen mukaan 6 artiklan yksiköiden alkuperää, laatua, hankintaa ja käyttöä koskevista yksityiskohdista säädettäisiin myöhemmin.

Ehdotuksen perusteluosiossa todetaan, että 6 artiklan yksiköitä ei tulisi käyttää EU:n päästökaupassa ² ja että yksiköt tulisivat käytettäväksi lineaarisesti kasvavan polun mukaisesti. Lisäksi eh-

1 Pariisin sopimuksen 6 artikla koskee kansainvälisiä markkinamekanismeja ja kansainvälistä yhteistyötä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä. Se luo perustan YK:n alaisuudessa toimiville maailmanlaajuisille päästöhyvitysmarkkinoille ja sisältää sääntökokonaisuuden maiden väliselle vapaaehtoiselle yhteistyölle ilmastotavoitteensa saavuttamiseksi. Pariisin sopimuksen 6.2. artikla koskee kansainvälistä yhteistyötä, kuten maiden valtuuttamiin hillintätuloksiin perustuvien ilmastoyksiköiden kauppaa. 6.2 artiklassa määritellään yhteistyön laskenta- ja raportointisäännöt Pariisin sopimuksen tavoitteiden täyttämiseksi. Pariisin sopimuksen 6.4. artiklan mukainen hyvitysmekanismi (Paris Agreement Crediting Mechanism, PACM) tuottaa kansainvälisten sääntöjen mukaisia ilmastoyksiköitä. Yksiköitä on mahdollista käyttää muun muassa Pariisin sopimuksen tavoitteiden täyttämiseen.

2 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY, annettu 13 päivänä lokakuuta 2003, kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta unionissa ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta, nk. EU:n päästökauppadirektiivi

Valiokunnan lausunto MmVL 22/2025 vp

dotuksen perusteluosiossa todetaan, että koska Pariisin sopimuksen 6 artiklan yksiköiden tulee myös vahvistaa kolmansien maiden ilmastotavoitteiden saavuttamista, olisi EU:n sovittava yksiköitä myyvien kolmansien maiden kanssa siitä, miten yksiköiden hillintähyödyt jaetaan. Komissio ei kuitenkaan ehdota, että näistä säädettäisiin tällä asetusehdotuksella.

– b) unionin sisäisten, pysyvien teknisten poistumien rooli EU:n päästökaupassa kompensoimassa vaikeasti vähennettävien sektoreiden päästöjä;

Komissio on ehdotuksen käsittelyn yhteydessä todennut, että unionin sisäisten pysyvien poistumien hiilidioksidin tulisi olla talteenotettu unionin alueella, mutta sen varastointi unionin ulkopuolelle olisi mahdollista.

– c) sektoreiden väliset vahvistetut joustot tukemassa tavoitteiden kustannustehokasta saavuttamista;

– d) jäsenvaltioiden vuoden 2030 jälkeisen ajan tavoitteissa ja toimissa tulee huomioida kustannustehokkuus ja solidaarisuus sekä jäsenvaltioiden kansalliset olosuhteet;

– e) paras käytettävissä oleva ja uusin tieteellinen tieto, mukaan lukien hallitustenvälisen ilmastopaneeli IPCC:n ja eurooppalaisen tieteellisen neuvottelukunnan uusimmat raportit;

– f) sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristövaikutukset;

– g) toimimatta jättämisen kustannukset, toiminnan hyödyt keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä;

– h) tarve varmistaa oikeudenmukainen ja sosiaalisesti tasapuolinen siirtymä kaikille;

– i) yksinkertaistaminen, teknologianeutraalius, kustannustehokkuus, taloudellinen tehokkuus ja taloudellinen turvallisuus;

– j) ilmastotoimet investointien ja innovoinnin vauhdittajana;

– k) tarve vahvistaa unionin talouden, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten sekä hiilivudolle eniten alttiina olevien alojen, maailmanlaajuisista kilpailukykyä, jotta voidaan varmistaa tasapuolinen kilpailu;

– l) parhaat käytettävissä olevat kustannustehokkaat, turvalliset ja skaalautuvat teknologiat;

– m) energian kohtuuhintaisuus, energian toimitusvarmuus, energiatehokkuus ja energiatehokkuus etusijalle –periaate;

– n) oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus jäsenvaltioiden välillä ja niiden sisällä;

– o) tarve varmistaa ympäristönsuojelullinen tehokkuus ja edistyminen ajan mittaan;

Valiokunnan lausunto MmVL 22/2025 vp

- p) tarve ylläpitää, hoitaa ja lisätä luonnollisia nieluja pitkällä aikavälillä sekä suojella ja palauttaa biologista monimuotoisuutta sekä ottaa huomioon maankäyttösektorin epävarmuudet, jotka liittyvät erityisesti ilmastonmuutoksen vaikutuksiin;
- q) investointitarpeet ja -mahdollisuudet, mukaan lukien yksityisen ja julkisen rahoituksen saatavuus;
- r) kansainvälinen kehitys sekä Pariisin sopimuksen pitkän aikavälin tavoitteiden ja YK:n ilmastopöytäkirjan perimmäisen tavoitteen saavuttamiseksi toteutettavat toimet sekä EU:n kumppaneilleen antama tuki ilmastonmuutokseen ja sen vaikutusten torjunnassa;

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto korostaa, että eurooppalaisen ilmastolain sisältämä vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoite on jo asettanut unionille pitkän aikavälin ilmastotavoitteen, mikä on vahvistanut unionin politiikkatoimien pitkäjänteistä ennakoitavuutta sekä elinkeinoelämälle tärkeää investointivarmuutta.

Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta asettaa EU:lle vuodelle 2040 90 prosentin nettopäästövähennystavoite, joka kattaa sekä päästöt että poistumat, edellyttäen että komission jatkotyötä ohjaavina periaatteina huomioidaan riittävällä tavalla maankäyttösektorin epävarmuudet, teknologianeutraalius, kustannustehokkuus ja teknologiset nielut. Valtioneuvosto pitää välttämättömänä, että kaikki jäsenvaltiot tekevät osansa edettäessä kohti EU-tason 2050-ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamista. Kansalaisten ostovoiman ja kilpailukykyyn varmistamiseksi valtioneuvosto pitää jatkotyössä välttämättömänä painottaa riittävien vaikutusarviointien merkitystä. Valtioneuvosto katsoo, että ehdotettu tavoite vahvistaisi EU:n politiikkatoimien johdonmukaisuutta ja investointivarmuutta puhtaaseen teknologiaan, edistäisi energiaomavaraisuutta ja vahvistaisi strategista autonomiaa vähentämällä riippuvuutta fossiilisista tuontipolttoaineista, voisi tuoda kilpailukykyhyötyjä sekä varmistaisi etenemisen kohti EU:n vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitetta. Edellä mainittu huomioiden valtioneuvosto korostaa oikea-aikaisen päätöksenteon merkitystä.

Valtioneuvosto pitää yleisesti perusteltuna komission ehdotuksia vuoden 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanon valmistelua ohjaavaksi kehikoksi. Valtioneuvosto korostaa, että toimenpiteiden vuoden 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanossa tulisi olla realistisia ja niiden tulisi keskittyä erityisesti kustannustehokkaisiin päästövähennyksiin sekä päästöjen vähentämiseen teknologian kehitystä hyödyntäen ilman, että luonnollisille hiilinieluille osoitetaan suhteettoman iso osa tavoitteen toteutumisessa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että vuoden 2030 jälkeisen ajan ilmasto- ja energia-arkkitehtuuri sisältäisi riittäviä joustoelementtejä ilmastotoimiin liittyvien kustannuspaineiden hillitsemiseksi sekä muiden yhteiskunnan kehittymisen kannalta keskeisten tavoitteiden yhteensovittamiseksi.

Valtioneuvosto voi hyväksyä komission ehdotuksen siitä, että osa EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteesta voidaan kattaa käyttämällä Pariisin sopimuksen 6 artiklan mukaisia korkealaatuisia yksiköitä, eli kolmansissa maissa toteutettavia hillintätoimia. Valtioneuvosto arvioi, että 6 artiklan yksiköiden käyttö voi edistää vuoden 2040 ilmastotavoitteen kustannustehokasta saavuttamista.

Valiokunnan lausunto MmVL 22/2025 vp

Valtioneuvosto pitää perusteltuna ehdotusta sallia 6 artiklan yksiköiden mahdollinen käyttö vuodesta 2036 lähtien, sillä yksiköiden käyttöön liittyvät yksityiskohdat on valmisteltava huolellisesti yksityiskohtaisten vaikutusarvioiden pohjalta. Komission ehdotus ei ota kantaa 6 artiklan yksiköiden tarkempaan hyödyntämismahdollisuuteen vuoden 2030 jälkeisen ajan ilmastoarkkitehtuurissa, mutta valtioneuvosto korostaa varovaisuutta pohdittaessa niiden käyttöä. Lisäksi valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti mahdollisuuteen käyttää yksiköitä EU:n päästökaupan velvoitteiden täyttämiseen. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että päästökauppa ohjaa päästövähennyksiin sekä uusien päästöjä vähentävien teknologioiden, kuten teknisten nielujen, käyttöönottoon EU:n sisäisesti.

Valtioneuvosto voi hyväksyä ehdotuksen siitä, että EU:n vuoden 2040 tavoitteen saavuttamiseksi hyödynnettävien 6 artiklan yksiköiden määrä voisi vastata kolmea prosenttia EU:n vuoden 1990 nettopäästöistä. Valtioneuvosto korostaa, että vaikka 6 artiklan yksiköiden käyttö voi hyvin toteutettuna parantaa tavoitteen kustannustehokasta saavuttamista, tulisi ohjauksen olla mahdollisimman selkeää ja johtaa mahdollisimman niukkaan yksiköiden käyttöön, jotta investoinnit ilmastotoimien edistämiseksi kohdistuisivat myös jatkossa etupäässä unionin alueelle. Valtioneuvosto voi kuitenkin hyväksyä eurooppalaiseen ilmastolakiin myös komission ehdotuksesta poikkeavan mahdollisuuden yksiköiden käyttömääräksi. Lisäksi neuvottelutilanteen edellyttäessä voidaan tuoda esille, että tässä vaiheessa valtioneuvosto katsoo, että ensisijaisesti 6 artiklan yksiköitä tulisi käyttää tilanteessa, jossa EU:n 2040 ilmastotavoite uhkaisi muutoin jäädä kustannustehokkaasti saavuttamatta.

Valtioneuvosto tukee ehdotusta sektoreiden väliseksi joustoiksi, sillä tämä olisi välttämätöntä ilmastotavoitteen vaikuttavalle ja kustannustehokkaalle toimeenpanolle. Valtioneuvosto korostaa, että sektoreiden väliset joustot olisi suunniteltava huolellisesti siten, että ne eivät poista kannusteita päästövähennystoimilta, edistävät tosiasiallisesti EU:n 2040 ilmastotavoitteen kustannustehokasta toimeenpanoa sekä huomioivat sektoreiden erityispiirteet. Valtioneuvosto katsoo, että joustojen avulla jäsenvaltioiden tulisi voida kompensoida ilmastotoimien hidasta etenemistä yhdellä sektorilla ripeämmin edistyneiden sektoreiden toimilla. Valtioneuvosto katsoo, että sektoreiden välisten joustojen valmistelussa tulisi tarkastella niiden hyödyntämismahdollisuutta sekä ilmasto- että energiasäädösten toimeenpanossa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä teknisten nielujen sisällyttämistä EU:n yleiseen päästökauppaan ja tukee tämän mainitsemista osana vuoden 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanon valmistelua ohjaavaa kehikkoa, kuten komissio ehdottaa. Valtioneuvosto pitää positiivisena, että komission ehdotuksessa biogeeniset tekniset nielut rinnastetaan suoraan ilmasta talteenotettavan hiilidioksidin kanssa. Teknisten nielujen hyödyntämisen mahdollisuus päästökaupassa olisi tärkeää erityisesti sektoreille, joilla puhtaisiin teknologioihin siirtymisen ja hyödyntämisen kustannukset ovat merkittäviä.

Valtioneuvosto korostaa, että EU:n 2040 ilmastotavoitetta toimeenpanevien säädösehdotuksien valmistelussa komission tulisi huomioida asianmukaisesti muun muassa maankäyttösektorin epävarmuudet, politiikkatoimien teknologianeutraalius ja kustannustehokkuus, kuten komissio ehdottaa. Maankäyttösektorin epävarmuuksiin liittyen valtioneuvosto korostaa, että on tärkeä kasvattaa maankäyttösektorin nieluihin ja päästöihin liittyvää EU:n laajuista tietopohjaa, sen luotettavuutta ja edelleen kehittää seurantamenetelmiä. Valtioneuvosto myös huomauttaa, että energia-

Valiokunnan lausunto MmVL 22/2025 vp

tehokkuutta ei tulisi mitata primäärienergian tai energian loppukäytön määrällä, sillä puhdas siirtymä edellyttää päästöttömän energian käyttöä muun muassa vetytaloudessa. Valtioneuvosto korostaa, että taakanjakoasetus nykymuodossaan ja siihen sisältyvä jäsenvaltiokohtaisten velvoitteiden asettaminen bruttokansantuote asukasta kohden -perustalta eivät edistä jäsenvaltioiden velvoitteiden konvergenssia ja ilmastotoimien kustannustehokkuutta eikä EU:n kustannustehokasta siirtymää kohti ilmastoneutraaliutta.

Lisäksi valtioneuvosto korostaa, että EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitetta toimeenpanevien sää-dösehdotusten jatkovalmistelussa tulisi huomioida muun muassa maatalouden haasteet ja sen ensisijainen ruoantuotantotehtävä, kestävän biotalouden edellytyksien tukeminen sekä se, että meri- ja lentoliikenteen energiasiirtymä on vasta alussa ja vaikutuksia näille sektoreille on tarpeen tarkastella erityisen huolella ja huomioida sektorien merkitys kilpailukyvyille ja resilienssille.

Valtioneuvosto voi suhtautua avoimesti siihen, että asetukseen sisällytettäisiin EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanon seurantaan liittyvä uudelleentarkastelulauseke.

Valtioneuvosto korostaa yleisesti tarvetta pyrkiä sääntelyn tarkkarajaisuuteen ja selkeyteen. Lisäksi valtioneuvosto korostaa, että EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitetta ja sen toimeenpanon valmistelua ohjaavaa kehikkoa tulee arvioida myös eurooppalaisen ja kansallisen kokonaisedun näkökulmasta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Lähtökohdat

Euroopan komissio ehdottaa vuodelle 2040 unionin laajuista ilmastotavoitetta, jonka tarkoituksena on varmistaa vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttaminen. Komission ehdotusta edelsi vuonna 2024 annettu tiedonanto (KOM(2024) 63 final) ”Turvattu tulevaisuus – Euroopan vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä kestävässä, oikeudenmukaisessa ja vauraassa yhteiskunnassa”. Valiokunta on käsitellyt tiedonantoa lausunnossaan (MmVL 5/2024 vp — E 10/2024 vp), jossa se kiinnitti huomiota komission eri strategioiden välisiin suhteisiin ja strategioissa esitettyjen tavoitteiden välisiin suhteisiin. Valiokunta korostaa edelleen tarvetta vahvistaa EU:n eri politiikka-alojen toimien johdonmukaisuutta, yhteen toimivuutta ja ennakoitavuutta. EU:n ilmastopolitiikan tulee osaltaan tukea EU:n kilpailukykyä ja strategisen autonomian tavoitteita. Valiokunnan toimialan keskiössä on näitä EU:n tavoitteita palveleva biotalous.

Aikaisemmassa lausunnossaan (MmVL 5/2024 vp) valiokunta totesi muun ohella, ettei EU:n biotalousstrategia ole alisteinen ilmastopolitiikalle. Biotalous ei tarkoita pelkästään bioenergiaa, vaan se on osa laajempaa kokonaisuutta, jonka yhtenä tavoitteena on fossiilitaloudesta irtaantuminen. Valiokunta uudistaa näkemyksensä, jonka mukaan puuenergia on uusiutuvaa energiaa ja osa puhtaan siirtymän ratkaisuvälikoimaa. Myös biotalouteen perustuvaa hiilidioksidin talteenottoa ja varastointia tulee edistää EU:n ilmastopolitiikassa. Varsinaiset maaperän ja metsien käyttöön liittyvät kysymykset tulee ratkaista kansallisesti. Laskentasäännöt eivät saa johtaa kohtuuttomiin rajoituksiin metsien käytössä tai metsätalouden toiminnassa, jos vertailutasot tai ehdot

Valiokunnan lausunto MmVL 22/2025 vp

asetetaan liian tiukasti. Ilmastopolitiikan näkökulmasta EU:n biotalous on osa ratkaisua, ei ongelmaa. Biogeenisten nielujen ohella myös teknisten nielujen hyödyntämiseen on syytä kannustaa. Valiokunta kiinnittää aikaisempien lausuntojen tapaan (viimeksi MmVL 5/2024 vp) huomiota päästökauppadirektiivin uudistuksessa tehtyyn rajaukseen, jonka myötä yli 95 prosenttia kestävää biomassaa polttoaineena käyttävät laitokset rajataan päästökaupan soveltamisalan ulkopuolelle vuodesta 2026. Päästökaupan soveltamisalan rajausta tarkoittaa, että kyseiset laitokset eivät voisi hyödyntää mahdollista yleisen päästökaupan kannustinta teknisille nieluille. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää edelleen tärkeänä, että myös korkean asteen biomassalaitoksia kannustetaan päästöjen vähentämiseen.

Valiokunta on lausuntokäytännössään toistuvasti käsitellyt maatalouden ja ilmastomuutoksen yhteyttä. Ilmastomuutos tulee vaikuttamaan merkittävästi ruoantuotannon toimintaedellytyksiin ja ruokaturvaan EU:ssa ja globaalisti. Tämä siirtää ruoantuotannon painopistettä Pohjois-Eurooppaan erityisesti lisääntyvien kuivuusjaksojen myötä (MmVL 20/2025 vp — E 35/2025 vp). Valiokunta painottaa ruoantuotannon merkitystä globaalille ruokaturvalle sekä EU:n ja kansalliselle elintarvikehuoltovarmuuden toteutumiselle. Ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä. Valiokunta on lausuntokäytännössään korostanut maatalouden merkitystä kokonaisturvallisuuden kannalta ja todennut, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavasti sekä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla koko EU:n alueella. (MmVL 17/2025 vp — E 31/2024 vp).

Muuttuvien tuotanto-olosuhteiden ohella valiokunta kantaa huolta maatilojen lukumäärän vähenemisestä, johon keskeisin syy ovat olleet kannattavuusongelmat. Kannattavuusongelmien lisäksi toimialaa kuormittaa hallinnollinen taakka ja toimintaympäristön vaikea ennakoitavuus. Tätä taustaa vasten valiokunta kannattaa kannustimiin tukeutuvaa politiikkaa maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä. Valiokunta on todennut, että maataloussektorille asetettavat päästövähennystavoitteet on sovitettava yhteen maatalouden perustehtävän eli ruoantuotannon kanssa. Maatalouden tulee kuitenkin edistää EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista samalla kun huolehditaan terveestä maaperästä, puhtaasta vedestä ja ilmasta sekä suojellaan ja ennallistetaan biologista monimuotoisuutta. (MmVL 15/2025 vp — E 6/2025 vp). Hoidettu maatalousympäristö on monien uhanalaisten lajien elinehto. Valiokunta pitää tärkeänä maatalouden perinnebiotooppien roolia luonnon monimuotoisuuden turvaajana, sillä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on maataloustuotannon jatkumisen perusedellytys.

Komission ehdotuksen arviointia

Komissio ehdottaa, että asetuksella säädetään EU:n laajuinen 90 prosentin nettopäästövähennystavoite vuodelle 2040 (verrattuna vuoden 1990 tasoon). Tavoite kattaa sekä kasvihuonekaasupäästöt että luonnolliset ja tekniset poistumat. Komission mukaan ehdotettu 90 prosentin nettopäästövähennystavoite vuodelle 2040 vahvistaa EU:n puhtaan siirtymän johdonmukaista edistämistä, investointivarmuutta ja eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä. Lisäksi se vahvistaa EU:n asemaa puhtaiden ratkaisujen edistäjänä sekä lisää energiaturvallisuutta. Komission mukaan ehdotus myös varmistaa, että EU vastaa sen Pariisin sopimuksen mukaisiin sitoumuksiin. Valiokunnalla ei ole huomautettavaa näihin tavoitteisiin eikä valtioneuvoston kannaan. Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa on kuitenkin kiinnitetty huomiota ehdotuksen

Valiokunnan lausunto MmVL 22/2025 vp

visiomaiseen luonteeseen ja konkreettisten ehdotusten puutteeseen. Komission ehdotusten arviointia vaikeuttaa myös ajantasaisten vaikutusarviointien puuttuminen.

Valtioneuvoston kannan mukaan sektoreiden väliset joustot on suunniteltava huolellisesti siten, etteivät ne poista kannusteita päästövähennystoimilta, ne edistävät tosiasiallisesti EU:n 2040 ilmastotavoitteen kustannustehokasta toimeenpanoa sekä huomioivat sektoreiden erityispiirteet. Valiokunnalla ei ole huomautettavaa näihin lähtökohtiin. Myös taakanjakosektorin päästölaskennan haasteet Suomen kannalta tuodaan valtioneuvoston kannassa asianmukaisesti esiin. Nykyisen taakanjakoasetuksen BKT-pohjainen malli ei ole tehokas, ja valiokunta pitää tärkeänä sen muuttamista. Valtioneuvoston kannassa korostetaan onnistuneesti, että EU:n 2040 ilmastotavoitetta toimeenpanevien säädösehdotuksien valmistelussa tulee asianmukaisesti huomioida maankäyttösektorin epävarmuudet, politiikkatoimien teknologianeutraalius ja kustannustehokkuus.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan on tärkeä kasvattaa maankäyttösektorin nieluihin ja päästöihin liittyvää EU:n laajuista tietopohjaa, sen luotettavuutta ja edelleen kehittää seurantamenetelmiä. Valiokunta pitää asianmukaisena, että menetelmiin liittyvät epävarmuudet tuodaan esiin ja EU:n tasolla pyritään tietojen vertailukelpoisuuteen yhtenäistämällä oletuksia ja laskentamalleja eri maiden lähtökohdat huomioon ottaen. Tämä parantaa maankäyttösektorin päästö- ja nielulaskennan uskottavuutta. Uskottava laskenta rakentaa pohjan myös kansainvälisille hiilimarkkinoille. Luonnonvoimat ja poikkeukselliset olosuhteet, kuten kuivuus, tulee ottaa huomioon laskennassa.

Komissio ehdottaa 90 prosentin nettovähennystavoitteen toimeenpanosäännösten valmistelua ohjaavaa kehikkoa. Uutta ehdotuksessa on muun muassa mahdollisuus kattaa osa vuoden 2040 ilmastotavoitteesta käyttämällä Pariisin sopimuksen 6 artiklan mukaisia ilmastoyksiköitä. Korkealaatuiset kansainväliset ilmastoyksiköt ovat kolmansissa maissa toteutettavia hillintätoimia, joiden käyttö tukee sekä EU:n että kolmansien maiden Pariisin sopimuksen mukaisia päästövähennystavoitteita. Yksiköiden käyttö on ehdotuksen mukaan mahdollista vuodesta 2036 alkaen ja määrä voisi vastata kolmea prosenttia EU:n vuoden 1990 nettopäästöistä. Yksityiskohdat jäävät myöhemmin määriteltäviksi. Saamaansa lausuntopalautteeseen viitaten valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotuksen sisältämät joustomahdollisuudet toteutetaan siten, ettei EU:n kilpailukyky kärsi ja että ilmastopolitiikan pääpaino säilyy kustannustehokkaassa päästöjen vähentämisessä ja fossiilitaloudesta irtautumisessa. On tärkeää, että laskentatapa on kansainvälisessä ilmastoyksiköiden laskennassa sama kuin EU:n sisällä toteutettujen ilmastotoimien laskennassa.

Kaiken kaikkiaan valiokunta pitää onnistuneena valtioneuvoston kannan muotoilua, jonka mukaan vuoden 2040 ilmastotavoitetta toimeenpanevien säädösehdotusten jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon maatalouden haasteet ja sen ensisijainen ruoantuotantotehtävä sekä kestävä biotalouden edellytysten tukeminen. Valiokunta katsoo, että EU:n ilmastotavoitteen toteutuksessa tarvitaan realistisia, eri politiikka-alojen kannalta tasapainoisia, tieteeseen perustuvia ja oikeasuhtaisia ilmastotoimia. Vastakkainasettelun sijaan tulee hakea eri toimijoita ja toimialoja monipuolisesti hyödyttäviä ratkaisuja, jotka palvelevat EU:n ja sen jäsenmaiden kilpailukykyä ja strategisen autonomian saavuttamista.

Valiokunnan lausunto MmVL 22/2025 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 12.9.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Teemu Kinnari kok (tilapäinen puheenjohtaja)
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Petri Huru ps (osittain)
varajäsen Ari Koponen ps
varajäsen Arto Satonen kok
varajäsen Oskari Valtola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto MmVL 22/2025 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Pidämme viisaana ja tarpeellisena valtioneuvoston kantaa antaa tuki komission ehdotukselle asettaa Euroopan unionille 90 prosentin nettopäästövähennystavoite vuodelle 2040. Muutoin valtioneuvoston kanta sisältää kuitenkin lukuisia ongelmia, joita valiokunnan lausunto ei myöskään huomioi riittävästi.

EU:n 90 prosentin päästövähennystavoitteeseen liittyy itsessäänkin epävarmuuksia. Ilmaston lämpeneminen on edennyt jo niin pitkälle, että on mahdollista, että tavoite 90 prosentin nettopäästövähennyksistä vuonna 2040 ja hiilineutraalisuudesta 2050 ei riitä. Siksi osana tavoitetta tulisi pitää mukana myös valmius arvioida tavoitetta uudestaan.

Valtioneuvoston kannan ensimmäinen vakava puute on, että se nojaa osittain myös ajatukseen joustoista ostamalla kansainvälisiä päästöhyvityksiä EU:n ulkopuolelta. Vaikka valtioneuvoston kanta suhtautuu päästöhyvityksiin osittain varauksella, valtioneuvoston kannassa nähdään kuitenkin, että osa tavoitteesta voidaan kattaa päästöhyvityksillä. Päästöhyvityksiin liittyy useampia ongelmia. Mikäli tavoitetta lähdetään toteuttamaan ulkoistamalla toimia joustojen kautta EU:n ulkopuolelle, vaarantuu EU:n ilmastojohtajuus. Samoin ulkoistaminen voi vaarantaa 90 prosentin päästövähennystavoitteen tosiasiallisen toteutumisen, sillä päästöhyvityksiin liittyy epävarmuuksia sekä niiden saatavuuden että laadun varmistamisen osalta. Lisäksi päästöhyvitysten käyttö ohjaa investointeja pois EU:sta. EU:n ilmastopaneeli on suositellut, että koko 2040 vuoden päästövähennystavoite katetaan EU:n sisäisesti. Samaa ajatusta tukee myös Suomen ilmastopaneeli.

Toisena merkittävänä puutteena valtioneuvoston kanta ei huomioi lainkaan riittävästi ympäristökriisien välistä yhteyttä. Ilmastokriisiä ei voida ratkoa tavoilla, jotka eivät tue myös luontokadon pysäyttämistä. Valtioneuvoston kannan suhtautuminen maankäyttösektorin nieluihin ja tekniseen hiilensidontaan on vaarassa edistää kehitystä, jossa luontokato kiihtyy metsien käytön myötä. Biogeenisen hiilen talteenotto ilman muita maankäyttösektorin toimia voi kiihdyttää metsien käyttöä ja edelleen heikentää maankäyttösektorin nieluja, mikä myös kiihdyttää luonnon monimuotoisuuden hupenemista metsäluonnon osalta.

Luonnollisten nielujen merkitys ei näy riittävästi valtioneuvoston kannassa. Luonnollisten nielujen tukemiseen ei sisälly samanlaisia epävarmuuksia kuin tekniseen hiilensidontaan ja luonnonnieluja vahvistavat toimet ovat usein kustannustehokkaimpia ilmastotoimia tällä hetkellä. Teknisiä nieluja tarvitaan luonnonnielujen lisäksi, mutta niiden perusteella ei voida ohittaa luonnonnielujen vahvistamisen merkitystä, kuten valtioneuvoston kannassa nyt tapahtuu.

Samoin ongelmallisia voivat olla sektoreiden väliset joustot, sillä ne voivat heikentää kannusteita tehdä sektorikohtaisia päästövähennystoimia ja myös luonnollisten nielujen vahvistamista. Luonnollisten nielujen vahvistaminen on erittäin merkityksellistä myös luontokadon pysäyttämisen kannalta.

Valiokunnan lausunto MmVL 22/2025 vp
Eriävä mielipide

Luontovaikutusten osalta komission ehdotuksen vakava puute on myös ympäristövaikutusten arvioinnin puute. Jotta vältetään tilanteita, joissa ilmastotoimet voivat vaarantaa luonnon monimuotoisuutta, kaikkia ilmastotoimia valmisteltaessa tulisi noudattaa Do No Significant Harm -periaatetta. Luonnon monimuotoisuutta tukevia ilmastotoimia on olemassa lukuisia, ja näiden arvo täytyisi tiedostaa paremmin.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ei yhdy valtioneuvoston kantaan vaan ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12.9.2025

Tiina Elo vihr
Veronika Honkasalo vas